

A

Абсолю́тна зброя — зброя (сила), від якої немає захисту.

■ Уперше цей вислів до широкого вжитку ввела гітлерівська пропаганда напередодні краху фашистської Німеччини, щоб підняти дух армії та населення. Це було пов'язано з роботами зі створення атомної зброї, які велися в той час у Третьому рейху. Після війни вислів почали активно використовувати в Англії та США — «*Absolut Weapon*». Початок цьому поклала книга американських політологів Фредеріка Данна і Бернарда Броуді «Абсолютна зброя, атомна енергія і світовий порядок» (1946). Широкої популярності вислів набув після того, як під такою назвою вийшло у світ оповідання (1953) американського фантаста Роберта Шеклі.

Авгіє́ві стайні (книжн.) — дуже забруднене місце або вкрай занедбані справи.

■ З буквального словосполучення «авгіє́ві стайні», тобто величезні стайні Авгія, царя Еліди. За давньогрецьким міфом, ці стайні, які не прибирави 30 років, за один день вичистив Геракл, спрямувавши на них воду річки Алфей.

А віз і нині там — вживається для характеристики бюрократичної тяганини або нерішучості бездіяльних людей, коли справа стоїть на місці.

■ Вислів походить з байки (1814) російського байкаря Івана Крилова (1769–1844) «Лебідь, Щука і Рак». Персонажі цієї байки почали тягти навантажений віз у різні боки, від чого він, зрозуміло, анітрохи не просунувся в жодному напрямку.

А всé-таки вона́ оберта́ється (кру́титься)! — ці слова, приписувані Галілео Галілею, вживають, щоб підкреслити: 1) рух уперед, розвиток суспільної думки; 2) непохитну впевненість у чомуусь.

■ З італійської: «*Eppur si muove!*» Коли видатний італійський учений Галілео Галілей (1564–1642) довів, що Земля обертається навколо Сонця, а не навпаки, як твердила церква, інквізиція почала переслідувати уславленого фізика й астронома. Галілея посадили у в'язницю як небезпечного єретика. Його судив трибунал інквізиції. Старий учений не витримав змушення та погроз інквізиторів

і публічно відмовився від свого відкриття. Але, за переказом, уже сходячи з помосту, на якому він стояв перед судом, Галілей раптом гордо підвів голову і тихо сказав: «А все-таки вона крутиться».

А́гнєць бóжий (книжн.) — 1) (жарт.) чиста, непорочна, лагідна людина, яка відповідає всім релігійним заповідям; 2) (ірон.) людина, яка лише вдає із себе агнця; 3) (несхв.) безвольна, покірлива, розумово обмежена людина.

■ З латини: «*Agnus dei*». Перші слова католицької молитви «*Agnus dei*». Як жертвона тварина, агнєць згаданий у багатьох місцях Старого Заповіту, наприклад, у тому місці біблійного переказу, де йдеться про те, що Бог в останню хвилину замінив ягням Ісаака, якого його богообоязнний батько Авраам хотів пожертвувати Богові. Принести таку жертву Авраамові велів сам Бог, перевіряючи в такий спосіб міцність його віри. Ягня традиційно означало чисте, безневинне, лагідне створіння, яке вже через свою лагідність належить Богові.

Адáмове ребро — жартівливе найменування жінки.

■ За біблійною легендою, Бог створив першу жінку — Єву з ребра першого чоловіка — Адама (Буття, 2).

Адáмові дíти — нащадки Адама, рід людський.

■ Безпосереднє джерело — поема великого українського поета Т. Шевченка «Сон» (1844):

Усі на сім світі —
І царята, і старчата —
Адамові діти.

Адвокат диявола (книжн., ірон.) — про людину, яка полюбляє лихословити на чиюсь адресу, яка і в чомусь хорошому намагається знайти недоліки.

■ З часів Середньовіччя в католицькій церкві існує такий звичай. Коли церква вирішує канонізувати, тобто визнати нового святого, влаштовують диспут між двома ченцями. Один усіляко вихвалиє померлого «мученика»; це — «адвокат божий». Іншому ж доручають доводити, що той, кого канонізують, чимало грішив і недостойний такого високого звання. Цього опонента і називали «адвокатом диявола». Як правило, на роль «адвоката диявола» висували досвідченого та ерудованого богослова.